

ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ

ΣΕΧΙ ΛΕΟΝΤΙΟΣ(11267)

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:Α.ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΜΦΙΛΟΧΙΑ 2021

ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΑ ΣΑΡΔΙΝΙΑ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ

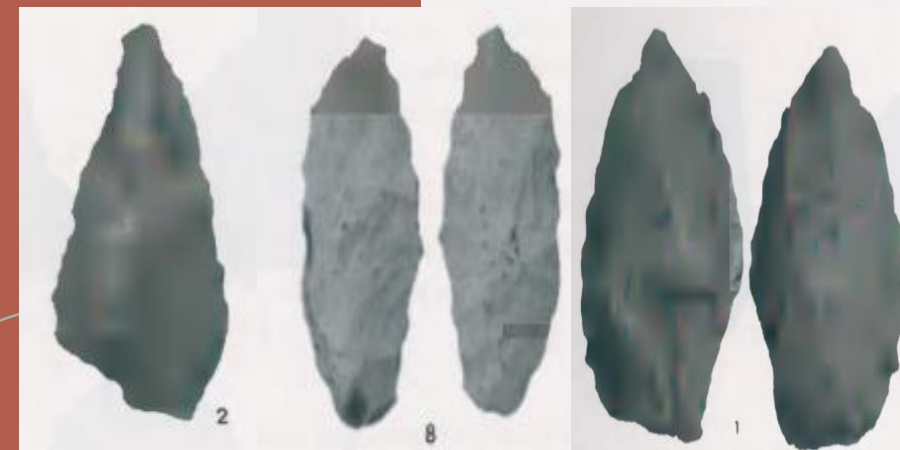
- Βρίσκεται σε απόσταση 3 χιλιομετρών πριν την εκβολή στεργιανάδα στον αμβρακικό κόλπο και 200 μέτρα από την αριστερή της όχθη και καλύπτει μια έκταση 5000 τ.χ. στην πλαγία ενός λόφου.
- Λόγω της ελαφριάς κλίσης η βροχή παρασέρνει τα χαλαρά ιζήματα με αποτέλεσμα να αποκαλύπτονται τα λίθινα αντικείμενα. Ως εκ τούτου όλα τα ευρήματα ήταν επιφανειακά και επομένως είναι αδύνατη η πραγματοποίηση στρωματογραφίας.
- Είναι γεματό με πυριτολίθικα αντικείμενα λόγω της καλής ποιότητας πυριτόλιθου στον χώρο, επομένως αποτελεί ένα είδος λατομείου πυριτόλιθου.
- Λόγω της έλλειψης στρωματογραφίας βρίσκονται αντικείμενα από ένα μεγάλο χρονικό εύρος(από την παλαιολιθική εποχή μέχρι το πρόσφατο παρελθόν) και λόγω της υπαίθριας θέσης του δεν εντοπίζονται οργανικά κατάλοιπα.
- Αφθονία σε πυρήνες και φολίδες χωρίς δευτερογενή επεξεργασία. Υπήρξε διαχρονική επιλογή των παλαιολιθικών κυνηγών οι οποίοι έκαναν εδώ την πρώτη επεξεργασία η ακόμη και να έκαναν εδώ έναν προσωρινό καταυλισμό.

ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΘΕΣΗ ΣΤΑ ΣΑΡΔΙΝΙΑ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ

- Υπάρχουν πολλοί πυρήνες χαρακτηριστικοί της μέσης παλαιολιθικής περιόδου. Είναι κυρίως λεβαλουά με μια κύρια απολέπιση είτε μονοπολική είτε διπολική καθώς και δισκοειδείς πυρήνες με κεντρομόλες απολεπίσεις και μουστέριοι πυραμιδοειδής. Οι φολίδες προέρχονται επίσης από τις παραπάνω κατηγορίες.

- Προϊόντα Μέσης παλαιολιθικής:
- Αρκετές ράσπες κατασκευασμένες λεπτές φολίδες, με λεβαλλομουστέρια τεχνική, μικρές και καλής ποιότητας
- Ράσπα τύπου Quina σε παχιά φολίδα. Ράσπες τέτοιου τύπου συναντώνται σπανιότατα στην Ελλάδα
- Μουστέρια αιχμή καλής ποιότητας από κόκκινο-καφέ πυριτόλιθο.
- Ωσειδής φυλλόσχημη αιχμή διπλής όψης. Το συγκεκριμένο εργαλείο είναι το μόνο το οποίο μπορεί να χρονολογηθεί με ακρίβεια καθώς αυτός ο τύπος αναγνώριζεται ως προς το τέλος της μέσης παλαιολιθικής και την αρχή της ανώτερης.
- Ενός χειροπέλεκυς κακής ποιότητας.

ΜΥΚΗΝΑΙΚΟΣ ΘΟΛΩΤΟΣ ΤΑΦΟΣ ΣΤΑ ΚΕΧΡΙΝΙΑ ΒΑΛΤΟΥ

- Βρίσκεται ΒΑ της Αμφιλοχίας και νότια του οικισμού της Κεχρινιάς στην θέση «Μέγα Βούνι», 700 μέτρα από νοτιότερα από τα ερείπια της ιστορικών χρόνων πόλης Πραντός.

- Θέση οχυρή που περιβάλλεται από ορεινούς όγκους και χαμηλά βουνά, πάνω σε ένα αρχαίο πέρασμα που οδηγούσε από την στρατό ανατολικά του όρου θυάμος στην Ήπειρο.

- Έχει διάμετρο 3,40 μ. , είναι χτισμένος κατά το εκφορικό σύστημα με σωζόμενο ύψος θόλου 1,65 μ. και 20 δακτυλίους και επιμήκη δρόμο μήκους 3,50 μ. καλυπτόμενο με οριζόντιες πλακοδόκους. Μορφολογικά ανήκει στην ομάδα των θολωτών ταφών με με μικρές διαστάσεις και δρόμο που οδηγεί απευθείας στον θάλαμο.

- Ο τάφος ήταν μάλλον λεηλατημένος γιατί δεν περιείχε πολύτιμα κτερίσματα ομώς βρέθηκαν διαταραγμένες ταφές καθώς και πληθώρα πήλινων αγγείων κακής ποιότητας κλειστών σχημάτων

- Πρόκειται για άβαφα αγγεία και γραπτά αγγεία. Καλαθόσχημα αγγεία σπανίου τύπου υποδεικνύουν παλαιότερη χρήση του τάφου(ΥΕ II) με το μεγαλύτερο μέρος της κεραμικής να ανηκεί στην ΥΕ IIA, IIB η και ΙΙΓ. Χαρακτηριστικά σχήματα αποτελούν τα αλάβαστρα διαφόρων τύπων (πεπιεσμένα, αρτόσχημα, κυλινδρικά εικ. 7), οι τρίωτοι πιθαμορσικοί, οι πρόχοι, οι κρατήρες, οι ψευδόστομοι αμφορείς, οι μεγάλες κύλικες και ένα τουλάχιστον τριποδικό αγγείο

- Η παρουσία τοπικής κεραμικής υποδεικνύει επαφές με άλλες περιοχές(Ήπειρος, Ιόνια νησιά)

Εικ. 3. Κεχρινιά Βάλτου. Χειροποίητη κεραμική από το θολωτό τάφο.

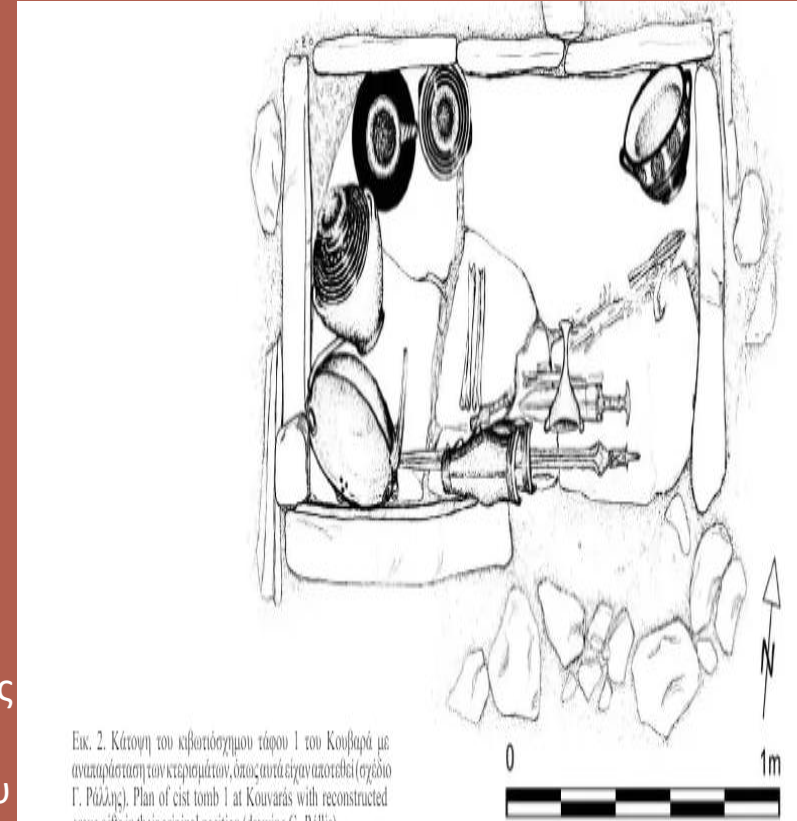

Εικ. 7. Κεχρινιά. Θολωτός τάφος. Πήλινα αλάβαστρα.

ΤΑΦΟΣ «ΜΗΚΥΝΑΙΟΥ» ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΑΡΑ

- Εντοπίστηκε 5χλμ βόρεια της ακαρνανικής πρώτευουσας Στράτου σε μια στρατηγικής σημασίας περιοχή που συνδέει την Ακαρνανία με την Ήπειρο και τον Αμβρακικό.
- Δεν αποτελεί ατομικό εύρημα καθώς 150μ βορειότερα εντοπίζονται ορισμένοι τάφοι της υπομηκυναϊκής περιόδου, επομένως επρόκειτο για κάποιο είδος οικισμού.
- Ο τάφος ήταν κιβωτιόσχημος με τα τοιχώματα, κάλυψη και πυθμένα να αποτελούνται από ακατέργαστες ασβεστολιθικές πλάκες. Ο νεκρός βρισκόταν με συνασπασμένη στάση να κοιτάζει προς ανατολικά και τα οστά του ήταν αποσαθρωμένα.
- Περιείχε τέσσερα πήλινα αγγεία και μερικά ακόμη πολύτιμα ή σπάνια αντικείμενα όπως μια χρυσή κύλικα, ένας χάλκινος τριποδικός λέβητας, επιθετικός και αμυντικός οπλισμός και πιο συγκεκριμένα δύο ξίφη, ένα διμεταλλικό μαχαίρι, μία αιχμή δόρατος, ένα βέλος και κνήμιδες
- Τα παραπάνω αντικείμενα ήταν διαχωρισμένα σε ομάδες. Πιο συγκεκριμένα ο οπλισμός του νεκρού ήταν τοποθετημένος στο αριστερό πλευρό του, με εξαίρεση την αιχμή δόρατος που βρισκόταν στα δεξιά της κεφαλής. Στο ύψος του αριστερού στήθους βρισκόταν η χρυσή κύλικα και στην κάτω αριστερή γωνία ο λέβητας. Τα τρία κλειστά αγγεία είχαν τοποθετηθεί γύρω από την κάτω και το ανοικτό στην άνω δεξιά γωνία του τάφου αντίστοιχα
- Η χρονολόγηση του τάφου εγείρει ορισμένα ζητήματα καθώς σε σχέση με τα μεταλλικά αντικείμενα, τα πήλινα αγγεία υστερούν ποιοτικά και είναι χαμηλής ποιότητας. Επιπλέον για την περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας δεν υπάρχει λεπτομερή διαίρεση σε φάσεις της τοπικής κεραμικής του τέλους της Εποχής του Χαλκού και της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου.

Εικ. 2. Κάτοψη του κιβωτιόσχημου τάφου 1 του Κουβαρά με αναπαράσταση των κτερισμάτων, όπως αυτά είχαν αποσπασθεί (σχέδιο Γ. Ρούλλης). Plan of cist tomb 1 at Kouvaras with reconstructed grave gifts in their original position (drawing G. Rallis)

ΤΑΦΟΣ «ΜΗΚΥΝΑΙΟΥ» ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΑΡΑ

ΠΗΛΙΝΑ ΑΓΓΕΙΑ

- Μεγάλος αμφορέας με αγκύλες λαβές στην κοιλιά και πλαστικές αποφύσεις στη βάση του λαιμού. Το σώμα του είναι ωσειδές με στενή βάση, κοντό λαιμό και έξω νεύον χείλος. Μια ακόμη διακοσμητική ζώνη θα πρέπει να υπήρχε μεταξύ των λαβών, πλην όμως η απολεπισμένη επιφάνεια του αγγείου σε αυτό το σημείο δεν μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε τη μορφή της.
- Σκυφοειδής κρατήρας με κάθετες λαβές. Πρόκειται για δυτικοελλαδικό τύπο, δείγματα του οποίου απαντούν στην Κεφαλονιά και την Ιθάκη. Ο εξεταζόμενος ωστόσο, έχει πιο χαμηλή βάση και είναι γενικά πιο κοντόχοντρος. Η διακόσμηση του δεν σώζεται καλά. Στο κάτω μέρος της κοιλιάς και στο χείλος φέρει οριζόντιες ταινίες. Πολύ προσεκτική εξέταση της διακοσμητικής ζώνης στο ύψος των λαβών έδειξε ότι τα μοτίβα της είναι σπείρες (και όχι ομόκεντροι κύκλοι) με κρόσια.
- μικρός δίωτος αμφορέας με αγκύλες λαβές και γωνιώδες περίγραμμα. Ελλιπής ως προς το κάτω μέρος της κοιλιάς και τη βάση.
- Πρόχους με κοντόχοντρο σώμα, χαμηλό λαιμό και σχοινοειδή λαβή. Ελλιπής ως προς το κάτω τμήμα της. Στην κοιλιά φέρει δύο σειρές από αβαθείς εγχαράξεις (. Ελάχιστα ίχνη βαφής κατά τόπους (πιθανόν να ήταν ολόβαφη). Ίσως πρόκειται για το νεότερο εύρημα του συνόλου

ΤΑΦΟΣ «ΜΗΚΥΝΑΙΟΥ» ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΑΡΑ

ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΣΚΕΥΗ

- Η χρυσή κύλικα είναι σφυρήλατη ,κατασκευασμένη από δύο τμήματα που ενώνονται με «ραφή». Έχει ραδινό σώμα, υπερυψωμένες λαβές με εγχάρακτη διακόσμηση από τις οποίες σώζεται μόνο η μία, που προσηλώνεται με δύο αμφικέφαλα καρφιά στο χείλος και ένα πιο κάτω.Το σχήμα της έχει παράλληλα σε πήλινες γραπτές κύλικες της ΥΕ ΙΙΙΓ περιόδου, αλλά και σε άβαφες της ΥΕ ΙΙΙΒ. Είναι ενδιαφέρον οτι τέτοιας ποιότητας αντικείμενα από πολύτιμο μέταλλο δεν παράγονταν πια κατά την μετανακτορική εποχή και έτσι δεν πρέπει να είναι τυχαίο, ότι ως σήμερα δεν είναι γνωστό κανένα χρυσό αγγείο από τον 12ο ή τον 11ο αι. π. Χ. . Με βάση αυτό βγαίνει το συμπέρασμα ότι πρόκειται για ένα προϊόν της ύστερης ανακτορικής περιόδου.
- Ο τριποδικός λέβητας είναι συγκολλημένος και συμπληρωμένος . Έχει πολλαπλές επιδιορθώσεις, στοιχείο που φανερώνει συχνή ή μακροχρόνια χρήση του, ακόμη και λίγο πριν τοποθετηθεί στον τάφο, αφού εξωτερικά διατηρούσε ίχνη καπνιάς. Είναι ημισφαιρικός, με χείλος στραμμένο προς τα μέσα, τα πόδια είναι πολυεδρικής διατομής και ξεκινούν ψηλά.

ΤΑΦΟΣ «ΜΗΚΥΝΑΙΟΥ» ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΑΡΑ

Επιθετικός και αμυντικός οπλισμός

- Οι τύποι των χάλκινων αντικειμένων που αποτελούν τον επιθετικό και αμυντικό οπλισμό του υπομυκηναϊκού κιβωτιόσχημου τάφου του Κουβαρά, και ειδικότερα τα ξίφη, το μαχαίρι και οι κνημίδες, ανήκουν (μαζί με τον τριποδικό λέβητα) στην παράδοση της υστερομυκηναϊκής χαλκούργιας και ταυτόχρονα παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τις επαφές της βορειοδυτικής Ελλάδας με άλλες περιοχές της Μεσογείου. Αυτά είναι:
- Ένα Ξίφος τύπου F. Πρόκειται για γνωστό τύπο ξίφους, συχνό σε πολλές περιοχές του μυκηναϊκού κόσμου. Αξιοσημείωτη είναι η καλή διατήρηση της ελεφαντοστέινης επένδυσης της λαβής ενώ μέσα στον τάφο διατηρούσε τη θήκη του από φθαρτό υλικό.
- Χάλκινο ξίφος της ομάδας Naue II. Έχει ασυνήθιστα μεγάλο μήκος και διατηρείται σε εξαιρετικά καλή κατάσταση. Ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το χρυσό σύρμα που είναι περίτεχνα ελιγμένο γύρω από τη φθαρτή επένδυση της λαβής, που προοριζόταν για τη συγκράτησή της και προφανώς και για διακοσμητικούς λόγους. Το ξίφος αυτό πιο συγκεκριμένα ανήκει στον τύπο C ή Allerona, όπως ονομάζεται στην Ιταλία. Ανάμεσα στα ξίφη αυτού του τύπου, το παράδειγμα του Κουβαρά αποτελεί μια παραλλαγή, η οποία χαρακτηρίζεται από μια στενόμακρη λεπίδα με λεπτές απλές πλαστικές νευρώσεις εκατέρωθεν της κεντρικής νεύρωσης. Παραδείγματα μαρτυρούν τη διάρκεια χρήσης αυτής της παραλλαγής, η οποία καλύπτει την ΥΕ IIIΓ Προχωρημένη, την ΥΕ IIIΓ Ύστερη έως την Υπομυκηναϊκή (Κουβαράς). Ξίφη της παραλλαγής αυτής (Allerona) έχουν μεγάλη διάδοση, η οποία εκτός δυτικής Ελλάδας φτάνει από την Κρήτη στα νότια, μέχρι την Βόρεια Μακεδονία
- Φυλλόσχημη αιχμή δόρατος, που συγκαταλέγεται μεταξύ των συνηθισμένων μυκηναϊκών αιχμών με σχιστό αυλό. Η θέση του στον τάφο μαρτυρά ότι προφανώς είχε τοποθετηθεί διαγώνια μαζί με τον ξύλινο στείλεό, ίχνη του οποίου εξάλλου διατηρούνταν στο εσωτερικό του αυλού
- Αιχμή βέλους με πυραμιδοειδή μύτη. Αποτελεί επίσης έναν συνηθισμένο τύπο της μυκηναϊκής Ελλάδας γνωστό τόσο από την ανακτορική όσο και από την μετανακτορική εποχή

ΤΑΦΟΣ «ΜΗΚΥΝΑΙΟΥ» ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΑΡΑ

- Ζεύγος κνημίδων που φέρουν συρμάτινες απολήξεις για τη στερέωση στο πόδι και ανήκουν σε έναν ευρέως διαδεδομένο τύπο που απαντά από την Καλαβρία της νότιας Ιταλίας έως και την Έγκωμη της Κύπρου και ο οποίος παραγόταν, σύμφωνα με τα στρωματογραφημένα παράλληλα, από το τέλος της ΥΕ IIIB περιόδου μέχρι και τα υπομυκηναϊκά χρόνια.
- Διμεταλλικό μαχαίρι του οποίου η λεπίδα είναι από σίδηρο, η γλώσσα της λαβής με απόληξη χελιδονοουράς από χαλκό. Η λεπίδα και η γλώσσα της λαβής έχουν από μια τριγωνική εγκοπή στην πλευρά όπου ενώνονται, ώστε να επιτευχθεί η στέρεα συγκόλλησή τους με την αλληλοεπικάλυψη των παραπάνω εγκοπών. Τα δύο τμήματα στερεώνονται με τη βοήθεια της μονοκόμματης ελεφαντοστέινης λαβής, η οποία έχει δακτυλιόσχημη απόληξη. Αυτή η τυπολογική λεπτομέρεια μάλλον δεν είναι μυκηναϊκής προέλευσης, αλλά ιταλικής.

Ο εξαιρετικά πλούσιος κιβωτιόσχημος τάφος του Κουβαρά είναι αποκαλυπτικός ορισμένων ιδεολογιών που αποτυπώνονται στον τρόπο ενταφιασμού του πολεμιστή. Η χρυσή κύλικα παραπέμπει σε ένα παρελθόν με πλούτο, αν και παραμένει άγνωστη η σχέση του πολεμιστή με αυτό (πειρατεία, κληρονομική διαδοχή;).

Ταυτόχρονα, η κύλικα μαζί με τον λέβητα αναδεικνύουν την κοινωνική θέση του κατόχου τους, ενώ ο ποικίλος οπλισμός του, ο οποίος θα ήταν ανάμεσα στους πιο πλούσιους ακόμα και σε σύγκριση με αυτούς της προγενέστερης ΥΕ ΙΙΙΓ περιόδου, υποδηλώνει την ηγετική στρατιωτική του φύση και κατ' επέκταση την πολιτική του δύναμη. Επιπλέον, τα κτερίσματα του τάφου του Κουβαρά φανερώουν με εκπληκτικό τρόπο τις «διεθνείς» ,άμεσες ή έμμεσες, σχέσεις που είχε κατά το τέλος της Εποχής του Χαλκού η Ακαρνανία, μια περιοχή για την οποία η έρευνα είχε έως σήμερα ελάχιστα μόνο στοιχεία στη διάθεσή της. Οι σχέσεις ανάμεσα στη δυτική Ελλάδα και την Κύπρο, την οποία μαρτυρούν πρόσφατα κεραμικά ευρήματα από την Αχαΐα και την Ήλιδα, ακόμα και κατά τον 12ο και 11ο αιώνα φαίνεται ότι ήταν τακτικές, όπως αποδεικνύει και η εισαγωγή χαλκού που για πρώτη φορά διαπιστώνεται στην Ακαρνανία. Το ξίφος τύπου Allerona καθώς και το διμεταλλικό μαχαίρι, το οποίο είναι μια περαιτέρω εξέλιξη του ιταλο-αλπινικού τύπου Matrei και ανήκει στην εποχή των πιο πρώιμων σιδερένιων μαχαιριών της Ιταλίας, αποτελούν ενδείξεις για επαφές της δυτικής Ελλάδας με τις απέναντι ακτές της Αδριατικής κατά τα υπομυκηναϊκά (ή πρώιμα πρωτογεωμετρικά) χρόνια. Το διακοσμημένο με χρυσό σύρμα ξίφος τύπου Allerona και το μαχαίρι με σιδερένια λεπίδα και ελεφαντοστέινη επένδυση της λαβής ήταν πολύτιμα, μοναδικά αντικείμενα, των οποίων ο τρόπος απόκτησης δεν μπορεί να προσδιοριστεί προς το παρόν με ακρίβεια. Είναι πολύ πιθανό, ωστόσο, να έχουν φτάσει στην κατοχή του πολεμιστή της Ακαρνανίας ως ξείνια δώρα ενός φίλου ηγέτη, περίπου με τον τρόπο που μας διηγείται ο Όμηρος για τον 8ο αι. π.Χ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδρέας Ντάρλας, Β. Σ. (2002). ΜΙΑ ΝΕΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΣΤΑ ΣΑΡΔΙΝΙΑ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Α΄ ΤΟΜΟΣ (σσ. 21-32). ΑΓΡΙΝΙΟ: Β ΔΙΕΘΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ. Γατσή, Μ. σ. (2009).
- ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΛΣΤ΄ ΕΠΚΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2004-2008. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 3, (σσ. 752-761). ΒΟΛΟΣ.
- Μαρία Σταυροπούλου-Γάτση, R. J. (2009). Τάφος «Μυκηναίου» Πολεμιστή στον Κουβαρά Αιτωλοακαρνανίας Πρώτη Παρουσίαση. ATHANASIA, THE EARTHLY, THE CELESTIAL AND THE UNDERWORLD IN THE MEDITERRANEAN FROM THE LATE BRONZE AND THE EARLY IRON AGE (σσ. 249-266). RHODES: International Archaeological Conference.
- https://www.culture.gov.gr/anaskafes/pdfs/LST_EPKA.pdf